

5 İyun Su Təsərrüfatı və Meliorasiya İşçilərinin Peşə Bayramı Günüdür

Su Ulu Yaradanın planetimizə bəxş etdiyi böyük möcüzəsi, sirlə xəzinəsidir. Tanrının bəşər övladına böyük lütfü sayılan su şəffaf olduğu qədr də pak və təmizdir. Su insana həyat verir. Əbəs yerə deməyiblər ki, su olmayan yerdə həyat yoxdur, canlı aləm su üstündə qararlaşıb. Məhz buna görə də insan bu əvəzsiz nemətin qədrini bilməlidir.

Suyun insanlara xoşbəxtlik, sağlamlıq, səadət gətirdiyini qeyd edən xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev "Su verən, bulaq yaradan, çay açan hər bir insan həmişə xalqın, millətin, insanların məhəbbətini qazanır" fikirləri ölkəmizdə su təsərrüfatı işçilərinin əməyinə verilən dəyərən bariz nümunəsidir. Ulu öndərin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev

yenidənqurma işləri aparılıb, su təsərrüfatının maddi-texniki bazası gücləndirilib.

2003-cü ilin oktyabrında İlham Əliyev Prezident seçilməsi ilə ölkəmizin həyatında yeni inkişaf mərhələsi başlayıb. Ulu öndərin memarı olduğu sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasını uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev insan sağlamlığının qorunmasını dövlətin sosial siyasətinin prioriteti

məqsədilə Şirvan-Muğan, Sabirabad-Saatlı qrup su kəmərləri istismara verildi. Bununla da, Haçıqabul, Şirvan, Salyan, Biləsuvar, Neftçala, Saatlı və Sabirabad şəhərləri, həmçinin kəmərlərin marşrutu boyu 60-dan artıq kənd keyfiyyətli içməli su ilə təmin olundu.

2020-ci ildə regionlarda tikilmiş ən böyük içməli sutaemizləyici qurğu - Şəmkiçay təmizləyici qurğusu istismara verildi. Məhsuldarlığı sutkada 140 min kubmetr və ya saniyədə 1,6 kubmetr olan bu qurğu 450 mindən artıq insanın dayanıqlı və təhlükəsiz içməli su təminatına hesablanıb. Bölgələrdə yaşayan əhalinin keyfiyyətli və dayanıqlı içməli su ilə təmin etmək

Azərbaycanda içməli su təchizatı layihələri uğurla həyata keçirilir

2014-cü il mayın 14-də imzalandığı sərəncama əsasən, ölkəmizdə su təsərrüfatı və meliorasiya işçilərinin peşə bayramının təsis edilməsi də bu savab əməl, nəciş iş sahiblərinin əməyinə verilən qiymətdir. İstehlakçılara mərkəzləşdirilmiş qaydada içməli su ilə təchiz edən, onlara tullantı sularının axıdılması xidmətləri göstərən "Azərsu" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin kollektiv peşə bayramlarını xoş vaxta qeyd edir.

Təbiətin əvəzsiz nemətlərindən sayılan sudan səmərəli istifadə şirin su ehtiyatlarının məhdud olduğu Azərbaycanın bütün dövrlərdə aktual olub. Orta əsrlərdə aid mənbələrdə Azərbaycanın bəzi yaşayış məntəqələrində su təchizatı sistemlərinin yaradılması barədə faktlar mövcuddur. Su təchizatı tariximizin ilkin inkişaf dövrü isə 19-cu əsrin sonu, 20-ci əsrin əvvəllərinə təsadüf edir. Bu sahədə ilk böyük layihə Xaçmaz rayonunun Şollar kəndindən Abşeron yarımadasına çəkilmiş və 1917-ci ildə istismara verilmiş uzunluğu 187,5 km olan Şollar-Bakı su kəməridir. Bakı şəhərində ilk dəfə mərkəzləşdirilmiş içməli su şəbəkəsi də məhz bu dövrdə yaradılıb.

Bu sahədə qazanılmış təcrübədən istifadə edilməklə Xaçmazdan Bakıya çəkilmiş ikinci kəməri 1958-ci ildə istismara verilib. Abşeron yarımadasında sənayenin sürətli inkişafı və əhalinin artımı nəticəsində içməli suya artan tələbatı ödəmək üçün 1961-ci ildə Ceyranbatan sutaemizləyici qurğuları işə salınıb.

Azərbaycanın içməli su tullantı su sektorunun sürətli inkişafı böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ümummilli liderin təşəbbüsü və birbaşa rəhbərliyi ilə ötən əsrin 70-ci illərində Kür Sutaemizləyici Qurğular Kompleksi yaradılıb, burada emal olunan suyun Abşeron yarımadasına nəqli üçün magistral kəmərlər çəkilib. Bu layihələr sürətlə böyüyən və inkişaf edən Bakının içməli su təchizatında həyatı əhəmiyyət kəsb edib.

1970-80-ci illərdə ulu öndərin birbaşa nəzarəti altında Bakı şəhərinin tullantı su infrastrukturunun inkişafını nəzərdə tutan "Böyük Bakının kanalizasiya layihəsi" reallaşdırılıb. Həmin dövrdə Hövsan Aerasiya Stansiyası, eləcə də "Sənaye zonası", "Şəhərkənarı" və "Sahil" kollektorları, Zığ kanalizasiya nasos stansiyası inşa edilib.

Azərbaycanın əksər şəhər və rayon mərkəzlərində ilk içməli su tullantı su sistemlərinin yaradılması da ötən əsrin 70-80-ci illərinə təsadüf edir. Həmin dövrdə ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə bölgələrdə yeni su mənbələri yaradılıb, suqötürücü və sutaemizləyici qurğular, su anbarları, nasos stansiyaları, magistral kəmərlər və paylayıcı şəbəkələr tikilib. Bu işlər bəzi yaşayış məntəqələrinin şəhər kimi formalaşmasında mühüm rol oynayıb.

Müstəqilliyin ilk illərindən əhalinin içməli su təminatının yaxşılaşdırılması diqqətdə saxlanılıb. Ölkədə siyasi sabitlik bərqərar olunduqdan sonra Dünya Bankı və Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı "Böyük Bakının su təchizatı sisteminin yenidən qurulması layihəsi"ne 88,7 milyon dollar güzəştli kredit ayırıb. Bu vəsait hesabına 1998-2002-ci illərdə Kür və Ceyranbatan sutaemizləyici qurğularında, 250-dən artıq məhəllədəxili nasos stansiyasında əsaslı

imki müəyyənləşdirdi. Əhalinin içməli su təminatının və kanalizasiya xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılması məqsədilə bu sektorda struktur islahatları aparıldı və 2004-cü ildə "Azərsu" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti yaradıldı.

Bakı şəhərinin və ətraf qəsəbələrin böyüməsi, yeni sənaye müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması içməli suya olan tələbatı ciddi şəkildə artırdığından şəhərə yeni mənbədən suyun gətirilməsi aktuallaşdı. Vaxtilə "Bakıya bol-bol su gətirəcəyik" deyən ümummilli

məqsədilə Lənkəran, Mingəçevir, Quba, Qobustan və Ağstafa sutaemizləyici qurğularını istismara verilib.

Ümumilikdə, içməli su təchizatının yaxşılaşdırılması məqsədilə məhsuldarlığı saniyədə 19 kubmetrdən çox olan 44 yeni içməli su mənbəyi yaradılıb. Quraqlıq nəticəsində bəzi su mənbələrinin məhsuldarlığında baş verməmiş dəyişiklikləri nəzərə alaraq Tovuz, Gədəbəy, Şamaxı və Lerik şəhərləri üçün alternativ su mənbələri yaradılıb.

lider Heydər Əliyev 2002-ci ilin dekabrında keçirilən müşavirədə paytaxta yüksək keyfiyyətli bulaq suyunun gətirilməsinin vaxtının çatdığını bildirmiş və bu məqsədlə Oğuz-Qəbələ zonasının yeraltı sularının öyrənilməsi barədə tapşırıq vermişdi. Ulu öndərin ideya müəllifi olduğu həmin layihə Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla reallaşdırıldı. 2007-ci ilin martında Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin təməli atıldı. Dövlət Neft Fondunun maliyyələşdirilən layihə çərçivəsində Oğuz rayonunun ərazisində yeni mənbə yaradıldı, buradan Abşeron yarımadasına 262,5 km özüaxımlı magistral su kəməri çəkildi. Bununla da, Bakı şəhərinin su təchizatında sabitlik təmin edildi, bir sıra ərazilərdə fasiləsiz rejimlərə keçirildi.

Bununla belə, sürətlə böyüyən və inkişaf edən paytaxtda, yarımadaqda qəsəbə və kəndlərdə mərkəzləşdirilmiş su şəbəkələrinin yaradılması ilə suya olan tələbatın artması, əhalinin keyfiyyətli su ilə təmin edilməsi, magistral kəmərlərdə qəzalər zamanı su təchizatında problemlərin yaranması məqsədilə su mənbələrinin əlaqələndirilməsi nəzərə alınmaqla yeni su mənbəyinin yaradılmasına qarar verildi. 2011-ci ilin sentyabrında Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Ceyranbatan gölünün yaxınlığında ultrasüzgəc texnologiyasına əsaslanan yeni kompleksin təməli qoyuldu. Ən son texnologiya əsasında tikilən kompleks 2015-ci ilin oktyabrında istifadəyə verildi. Ənənəvi təmizləmə qurğularından fərqli olaraq yeni kompleksdə su ultrasüzgəc texnologiyasına əsaslanmaqla heç bir kimyəvi təmizləmə aparılmadan avtomatik rejimdə mexaniki üsulla təmizlənir.

Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin və Ceyranbatanda yeni kompleksin istismara verilməsi Kürdə emal olunan və Bakıya ötürülən suyun bir hissəsinin içməli su problemi ilə üzleşən rayonların tələbatının ödənilməsinə yönəltməyə imkan yaratdı. Qurğuda emal olunan suyun ətraf rayonlara verilməsi

Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramlarına uyğun olaraq su və kanalizasiya layihələrinin icrasına başlanılmış, 54 şəhər və rayon mərkəzinin 33-də içməli su tullantı su, 13-də içməli su şəbəkələrinin, 20-də isə tullantı sutaemizləyici qurğuların tikintisi yekunlaşıb.

Ötən müddətdə şəhər və rayon mərkəzləri ilə yanaşı, əhalisinin sayı ümumilikdə 1 milyon 500 min nəfər olan 1000-dən çox kəndin içməli su təchizatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı işlər də görülüb.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müzəffər ordumuz 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızı işğaldan azad etdikdən sonra həyatı əhəmiyyətli daşıyan su təchizatının bərpasına başlanılıb. "Azərsu" ASC tərəfindən Şuşa şəhəri, Hadrut qəsəbəsi, Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Ağdam, Cəbrayıl və Füzuli rayonlarında içməli su təchizatının bərpası məqsədilə təxirəsalınmaz işlər görülüb.

Şuşa şəhəri işğaldan azad olunduqdan bir neçə gün sonra "Azərsu" ASC-nin mütəxəssisləri şəhərin su təchizatı sistemlərinin araşdırılmasına başlayıb. Mürəkkəb relyef və sırt ictimai şəraitində Kiçik Kirs-Şuşa magistral su kəmərinin qəzalı hissələri qısa müddətdə bərpa edilib və 2020-ci il noyabrın 25-də Şuşaya suyun verilişi təmin olundu.

Ölkə rəhbərliyinin tapşırıqlarına uyğun olaraq bir mənbədən asılılığı aradan qaldırmaq üçün Zarıslı suqötürücü qurğusu, Zarıslı-Şuşa magistral su kəmərinin qəzalı hissələri bərpa edilərək dekabrın 20-dən alternativ mənbə olaraq buradan suyun verilişi təmin edilib. Eyni zamanda, relyef baxımından yüksəklikdə yerləşən ərazilərin su təchizatının aparılması məqsədilə şəhərin əsas su anbarında generator, nasos, eləcə də hipoxlorid məhlulundan istifadə olunmaqla zərərsizləşdirici qurğu quraşdırılıb.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə ilk böyük içməli su layihəsinin icrasına Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində başlanılıb. Şəhərin içməli su təchizatı sistemlərinin yenidən qurulması layihəsinin birinci mərhələsi çərçivəsində magistral su kəməri və anbarların tikintisi, həmçinin şəhərdaxili şəbəkənin bir hissəsinin yenidən qurulması nəzərdə tutulub. Layihə çərçivəsində Kiçik Kirs-Şuşa magistral su kəmərinin istismara verilməsi 5,3 km-lik hissəsi yenilənib.

Master Planın əsas layihələrindən olan Ceyranbatan Ultrasüzgəc Sutaemizləyici Qurğular Kompleksi və 84 km uzunluğunda Ceyranbatan-Zirə magistral su kəməri, həmçinin kəmərin marşrutu boyunca yerləşən anbar kompleksləri istehlakçıların dayanıqlı su təminatı üçün yeni imkanlar açdı. Yeni yaradılmış infrastruktur hesabına Pıralahı, Dübəndi, Gurgan, Türkan, Zirə, Qala, Mərdəkan, Şüvəlan və Şağın qəsəbələri, həmçinin Binəqədi, Sabuncu və Suraxanı rayonlarının digər yaşayış məntəqələri dayanıqlı içməli su ilə təchiz edilib.

Global iqlim dəyişikliyi və son dövrlər müşahidə olunan quraqlıq nəticəsində yaranmış su çatışmazlığının aradan qaldırılması məqsədilə ölkəmizdə zəruri tədbirlər həyata keçirilib. Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsinə dair 2020-2022-ci illər üçün Tədbirlər Planı" çərçivəsində bir sıra layihələr icra olunub.

Kür çayında suyun səviyyəsinin kəskin aşağı düşməsi səbəbindən Neftçala şəhərinə, həmçinin rayonun kəndlərinə mövcud sutaemizləyici qurğulardan suyun verilməsi mümkün olmadığından yeni layihələrin icrasına başlanılıb.

Eyni zamanda, işğaldan azad olunmuş digər rayonlarda da təxirəsalınmaz tədbirlər çərçivəsində sıradan çıxarılmış infrastruktur bərpa edilib, yaşayış oları hərbi və müli obyektlerin dayanıqlı içməli su təchizatı təmin edilib.

Ümumilikdə, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası layihələri çərçivəsində 2021-ci ildə 54 km içməli su xətləri çəkilib, 1 ədəd subartezian quyusu qazılıb və 2 ədəd subartezian quyusu əsaslı təmin olundu. Ötən müddətdə Şuşa, Kəlbəcər, Zəngilan şəhərləri və Hadrut qəsəbəsində xidmət sahələri yaradılıb və fasiləsiz xidmət təşkil olunub.

İşğaldan azad olunmuş şəhərlərin içməli su təchizatı, tullantı və yağış sularının idarə olunması sistemlərinin yaradılması ilə bağlı layihə sənədlərinin hazırlanması məqsədilə işçi qrupu yaradılıb. Şəhərlərin yeni bəş planına uyğun olaraq hazırlanacaq yeni layihələrdə "Ağıllı su" konsepsiyasına əməl olunacaq və ən müasir texnologiyalar tətbiq ediləcək.

Bakı şəhəri və Abşeron yarımadasında su təchizatı və kanalizasiya infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi məqsədilə hazırlanmış

Neftçala şəhərini və ətraf kəndləri dayanıqlı içməli su ilə təmin etmək məqsədilə Salyan şəhəri yaxınlığında həcmi 7500 kubmetr olan su anbarının inşası yekunlaşıb.

Şirvan-Muğan qrup su kəmərinin Neftçala şəhərinə çəkilmiş magistral xəttin istismara verilməsi rayon mərkəzi ilə yanaşı, bəzi kəndlərin də içməli su təchizatı üçün imkanlar yaradıb.

Neftçala rayonunun Kürqarabucaq, Birinci Qaralı, İkinci Qaralı, Qədimkənd, Yuxarı Qaramanlı və Kürənd kəndlərini içməli su ilə təmin etmək məqsədilə 450 mm diametrlı polietilen borularla 11 km uzunluğunda magistral su kəməri inşa edilib.

İçməli sudan səmərəli istifadənin təmin edilməsi, israfçılığın qarşısının alınması, itkilərin azaldılması istiqamətində sistemli iş təşkil edilib, bu məqsədlə işçi qrupları yaradılaraq inventarlaşdırma işləri aparılıb, qanunsuz xətlər ləğv edilib, aşkarlanmış sudan qeyri-qanuni istifadə hallarına görə müqavilələrin bağlanması və dəymiş ziyanın hesablanması təmin edilib. 2021-ci ildə 20 mindən çox istehlakçının su təchizatı sistemlərinə baxış keçirilib. Araşdırmalar zamanı 20 mindənək

istehlakçının sudan müqaviləsiz və sayğacdankənar istifadə etdiyi aşkarlanıb. Nəticədə, 4 milyon kubmetrdən çox sərfiyyət bərpa olunub, sudan qanunsuz istifadə ilə bağlı 300-dən çox fakt araşdırılıb, üçün hüquq-mühafizə orqanlarına təqdim olunub.

Azərbaycan hökumətinin və Koreya Respublikası İxrac-İdxal Bankının birgə maliyyələşdirdiyi "Pirşağı Tullantı Sutaemizləyici Qurğusu" layihəsi çərçivəsində qurğunun tikintisi yerinəyolaşdı. Qurğuda təmizlənmiş suyun dənizə nisbətən dərin hissəsinə axıdılması təmin etmək üçün 1600 mm diametrlı polad borularla 1700 metr uzunluğunda daşıyıcı xətt inşa edilib. Hazırda isə Zabrat, Kürdəxanı və Pirşağı qəsəbələrində formalaşan tullantı sularının toplanaraq təmizləyici qurğuya nəqli məqsədilə 1400 mm diametrlı dəmir-beton borularla 4 km uzunluğunda kollektorun və 1,8 km uzunluğunda dənizkənarı kollektorun inşası davam etdirilir.

Azərbaycanda ilk dəfə innovativ texnologiyalardan istifadə edilməklə tunel tipli kanalizasiya kollektorlarının tikintisi həyata keçirilib. Bayıl-Bibiheybat-Lökbatan, Xocasən-Binəqədi-Xırdalan, Bilgəh-Pirşağı, Dərnəgül-Zığ-Hövsan, Novxanı-Sumqayıt kollektorları kanaliza-

kanalizasiya xətləri, 24 tullantı sutaemizləyici qurğu, 126 su və kanalizasiya nasos stansiyası tikilib, 357 artezian və subartezian quyusu qazılıb. Görülmüş işlər nəticəsində abonentlərin sayı 700 min artaraq 1 milyon 630 minə çatıb. 2004-cü ilə müqayisədə fasiləsiz su ilə təmin olunan əhalinin xüsusi çəkisi Bakı şəhərində 81,7 faizə, ölkə üzrə isə 78,2 faizə qalxıb.

İstehlakçılara verilən içməli suyun keyfiyyətinin standartlar çərçivəsində nəzarətdə saxlanılması məqsədilə Müraciət Mərkəzi Laboratoriya inşa edilib və beynəlxalq akkreditasiyadan keçib. Yeni laboratoriya yaradıldıqdan sonra içməli su tullantı sularının təhlil edilən göstəriciləri 39-dən 118-ə, nümunə sayı 7 mindən 74 minə, monitoring nöqtələrinin sayı isə 94-dən 4270-ə çatdırılıb.

Mərkəzi Laboratoriyanın təcrübəsindən istifadə edilməklə respublikada 9 regional laboratoriya yaradılıb. Həmin laboratoriyaların seçildiyi coğrafi məkan Azərbaycanın ən ucqar ərazisində yerləşən mənbələrdəki suyun keyfiyyət göstəricilərini də daim nəzarətdə saxlamağa imkan verir.

Vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin daha etibarlı olması, müraciətlərin asanlaşdırılması, göstərilən xidmətlərdə operativliyin artırılması və şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə yeni Elektron Su Portalı (e-su.az) yaradılıb. "Elektron xidmətlərin genişləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər barədə" Prezident fərmanına uyğun olaraq "Azərsu" ASC tərəfindən elektron xidmətlərdən istifadə imkanları genişləndirilib. Hazırda 19 adda elektron xidmət vətəndaşların istifadəsindədir. Ümumilikdə, elektron xidmətlərin tətbiqinə başlanandan indiyədək 2 milyona yaxın müraciət qeydiyyatla alınaraq icra edilib.

Vətəndaşlara göstərilən müştəri xidmətlərinin asanlaşdırılması və bu sahədə şəffaflığın və operativliyin təmin edilməsi məqsədilə "Asan xidmət" və "Asan Kommunal" mərkəzlərində "Azərsu" ASC-nin xidmət bölmələri yaradılıb. 2014-cü ildən indiyədək bütün xidmət bölmələrinə vətəndaşlar tərəfindən müxtəlif məsələlərə bağlı 550 mindən çox müraciət edilib.

İnsan resurslarından səmərəli istifadə məqsədilə kompleks tədbirlər həyata keçirilib. Hövsan Aerasiya Stansiyasının ərazisində yeni Təlim və İnnovasiya Mərkəzi istifadəyə verilib. Mərkəzdə beynəlxalq və regional təlimlərin keçirilməsi üçün lazımı şərait yaradılıb. Mütəxəssislərin praktiki biliklərinin artırılması məqsədilə burada təcrübə poliqonu inşa edilib.

Su kimi müqəddəs nemətin qorunması, onun keyfiyyətinin təmin olunması, gələcək nəsillər üçün etibarlı mənbələrin formalaşdırılması müstəqil Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşlarının sağlamlığı və sosial rifahının yüksəldilməsinə hesablanmış məqsədyönlü siyasətinin əsas istiqaməti təşkil edir. Dövlət başçısının tapşırıqlarına uyğun olaraq əhalinin içməli su ilə təmin edilməsi və tullantı su xidmətlərindən istifadəsinin yaxşılaşdırılması məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər vətəndaşların sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına bundan sonra da töhfələr verəcək.